

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta 3 Kokous 3/2018

Pöytäkirja

Aika 6.6.2018, klo 12:15–14:15
Paikka Helsinki, Mariankatu 9, neuvotteluhuone Jakovara 1, kellarikerros
Jakelu Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta

Jäsenet ja (varajäsenet) **läsnä olleet tummennetulla**

Olli Peltoniemi, puheenjohtaja, Helsingin yliopisto
Juha Nousiainen, varapuheenjohtaja, Valio Oy

Susanna Ahlström, maa- ja metsätalousministeriö
(Taina Aaltonen, maa- ja metsätalousministeriö)

Taina Mikkonen, Elintarviketurvallisuusvirasto, etäosallistuja
(Jaana Mikkola, Elintarviketurvallisuusvirasto)

Kirsi Henttu, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
(**Taina-Riitta Seppälä**, Lounais-Suomen aluehallintovirasto)

Leena Suojala, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry
(Ilkka Pohjamo, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry)

Mikaela Strömberg-Schalin, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f., etäosallistuja
(Jonas Laxåback, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.)

Saara Kupsala, Itä-Suomen yliopisto
(Sari Ung-Lanki, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos)

Jarkko Niemi, Luonnonvarakeskus, etäosallistuja
(Matti Pastell, Luonnonvarakeskus)

Laura Hänninen, Helsingin yliopisto
(Claudio Oliviero, Helsingin yliopisto)

Kreeta Ranki, Turun yliopisto
(**Anne Melin**, Turun yliopisto)

Mai Kivelä, Animalia ry
(Heidi Kivekäs, Animalia ry)

Kati Pulli, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry
(Maria Lindqvist, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry)

Sanna Nokka, ProAgria Keskusten Liitto ry, etäosallistuja
(Pirkko Taurén, Faba osk.)

Tuomas Herva, AtriaNauta
(Pirjo Kortnesniemi, Eläinten terveys ETT ry)

Sari Ristaniemi, SOK, etäosallistuja
(Matti Kalervo, Kesko Oyj)

Timo Niemi, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry
(Juha Beurling, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry)

Satu Raussi, sihteeri, Eläinten hyvinvointikeskus EHK, Luonnonvarakeskus

Kutsuttuina

Tiina Pullola, maa- ja metsätalousministeriö

Eija Kaukonen, Helsingin yliopisto

Leena Pohjola, HKScan

Päivikki Perko-Mäkelä, Atria

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:20.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Kokous todettiin ajoissa koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi. Kokouksessa oli mukana 14 edustajaa (5 etäosallistujaa) sekä neljä henkilöä kutsuttuina. Käytiin lyhyt nimikierrros. Läsnä olleiden henkilöiden nimet on tummennettu yllä neuvottelukunnan nimilistassa.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen (9.4.2018) pöytäkirja hyväksyttiin pienellä korjauksella.

4. Ajankohtaista maa- ja metsätalousministeriöstä

Ministeriön edustaja kertoi, että eläinten hyvinvointilain luonnos on lausuntokierroksen jälkeisessä vaiheessa. Kesällä luonnos käännetään ja lähetetään laintarkastukseen. Lakiluonnos tullaan käsittelemään myös lainsäädännön arviointineuvostossa ([neuvoston lausunto](#)). Lähiviikkoina selviää, millaisena luonnos lähtee käännettäväksi ja mitä viime hetken linjauksia luonnokseen tehdään. Ministeriöllä on tarkoitus tiedottaa niistä viime hetken linjauksista, mitä ministeri lakiin tekee sekä julkaista lakiluonnokseen saaduista lausunnoista [tiivistelmä](#). Sikojen tiineytys- ja porsimishäkit, parsinavetat, nautojen ulkojaloittelu, jatkuva vedensaanti ja eläinlääkärin asema valvontaviranomaisena ovat asioita, joista on eniten eriäviä näkemyksiä.

5. Broilereiden hyvinvointi – kutsuttuina asiantuntijoina Eija Kaukonen Helsingin yliopisto, Leena Pohjola HKScan ja Päivikki Perko-Mäkelä Atria

ELT Eija Kaukonen Helsingin yliopistosta alusti esityksellä broilereiden hyvinvoinnista.

Komission [kertomuksen](#) perusteella EU:n broilerituottajat selittävät tuotantopolven broileriuutuvikkojen ensimmäisen kasvatusviikon kuolleisuutta hautomosta tai emoparvesta johtuvilla, tuottajasta riippumattomilla tekijöillä. Raportin (yllämainittu komission kertomus) mukaan eläinten hyvinvointia valvovat viranomaiset yleensä hyväksyvät tuottajan esittämän syyn normaalia korkeampaan kuolleisuuteen asiaa syvemmin tutkimatta.

Tuotantopolven broilerilinnut tulevat yleensä untuvikkoina kasvatustiloille hautomoista. Hautomoissa ei tehdä erikseen eläinten hyvinvoinnin viranomaisvalvontaa. Suomessa broilerihautomoita on kaikkiaan kuusi. Eija Kaukonen esitti, että tulevaisuudessa hautomoissa valvottavia asioita voisivat olla untuvikkojen käsittely, se millä tavalla untuvikot lopetetaan hautomossa sekä kuoriutumattomien untuvikkojen (munien) käsittely ja lopetus. Esimerkiksi, miten käsitellään, lopetetaan muniin jääneet sikiöt, joista osa voi olla elossa. Mikäli tuottaja selittää normaalia korkeamman kuolleisuuden syyksi hautomosta johtuvia tekijöitä, olisi hyvä saada asiasta hautomon selvitys liitteeksi. Tällainen olisi Suomessa mahdollista selkeästi toimivien tuotantoketjujen vuoksi. Tuotannon kehittämisen kannalta ei ole järkevää, mikäli hautomo ottaa kontolleen epänormaalin suuren poistuman syyn ilman, että syytä selvitetään. Joskus hautomosta aiheutuneet ongelmat voivat jatkua pitempäänkin kuin ensimmäisen viikon, mutta yleensä juuri ensimmäisen viikon aikana tapahtuva normaalia korkeampaa untuvikkokuolleisuutta selitetään hautomosta johtuvilla syillä.

Broileriemojen likaiset munat voivat aiheuttaa poikasille tulehduksia, jotka aiheuttavat untuvikkokuolleisuutta. Munat ovat hautojassa 18 vrk ja tuona aikana tapahtuu koko sikiönkehitys. Hautojan olosuhteet ovat tuolloin ratkaisevia untuvikkojen hyvinvoinnille. Hautojan toimintaongelmat voivat aiheuttaa epätasaista sikiönkehitystä ja untuvikkoparvessa

yksilöiden epätasaista kehittymistä. Mikäli hedelmällisyys vaihtelee (hedelmöittyneiden munien joukossa on paljon hedelmöittymättömiä munia), voi haudonnan aikana lämpötila olla erilainen hedelmöittymättömien munien läheisyydessä. Lämpötilaeroista johtuen sikiönkehitys voi hedelmöittyneissä munissa edetä eri tahdissa. Rikkinäisten ja ohutkuoristen munien aineenvaihdunta poikkeaa normaalikuorisista munista.

Emojen terveys vaikuttaa untuvikkojen menestymiseen. Munan kautta voi levitä tartuntoja, joista osa voi näkyä poikasissa. Esimerkiksi viruksen aiheuttama tarttuva maksatulehdus (inkluusiobody hepatiitti) ei aiheuta ongelmia emoille, mutta aiheuttaa poikaskuolleisuutta ensimmäisen viikon jälkeen. Emojen kolibakteeritulehdukset voivat myös siirtyä poikasiin. Suomessa rokotetaan broileriemot tarttuvaa aivo-selkäydintulehduksesta ja sinisiipitautia vastaan. Rokottaminen voi joskus myös epäonnistua, eikä poikasilla tällöin ole vastustuskykyä kyseessä olevia tauteja vastaan. Kriittisiä tekijöitä untuvikkojen hyvinvoinnille ovat myös munien kuljetus, munavaraston olosuhteet ja munien jäähdytys. Haudontatuloksia voi esimerkiksi parantaa käyttämällä hautomolla esilämmitystä. Haudonnan onnistumisen kannalta haudottavien munien käännon onnistuminen, lämpötilan sopivuus ja ilmanvaihdon toiminta on erityisen tärkeää. Kuoriutumisen aikana taas kuorijan olosuhteet ja olosuhteiden pysyminen tasaisena vaikuttavat kuoriutuvien untuvikkojen selviytymiseen. Mitä lyhyemmän ajan sisällä untuvikot kuoriutuvat, sitä parempi. Kuorijassa munat/untuvikot ovat noin 3 vrk. Nopeasti kuoriutuva untuvikko ehtii kuivua kuoriutujassa, kun hitaammin kuoriutuva voi jäädä märäksi. Huonokuntoiset untuvikot pitää karsia pois.

Untuvikkojen hellä käsittely on tärkeää. Untuvikkoja kuljettavan liukuhihnan pitää toimia oikealla nopeudella, untuvikot eivät saa jäädä hihnaan kiinni, eikä hihnassa saa olla pudotuksia, joissa untuvikko voi loukkaantua. Kuoriutuneet untuvikot lajitellaan ja viedään sen jälkeen varastoon. Varaston kuumuus ja/tai huono ilmankierto heikentää untuvikkojen vastustuskykyä. Hautomon hygieniasta pitääkin huolehtia tarkasti ja tautisuojausasiat pitää olla kunnossa. Esimerkiksi aspergilloosi sieni pesii helposti ilmanvaihtolaitteissa ja voi aiheuttaa poistumaa koko broilerin kasvatuskauden. Kuljetuksen aikainen sopiva lämpötila on tärkeää untuvikkojen vastustuskyvylle. Jos kuljetuksessa on liian kuuma, untuvikot nuutuvat ja, jos liian kylmä, untuvikot jäähtyvät. Tuotantotilalla olosuhteet ja hoito vaikuttavat luonnollisesti lintujen hyvinvointiin, kaikki broilerin tai untuvikkojenkaan terveysongelmat eivät ole peräisin hautomosta. Kohonneen untuvikkokuolleisuuden syitä voivat olla esimerkiksi kolibakteerien aiheuttamat tulehdukset tai jalka- ja sydänongelmat. Kolibakteeritulehduksen syy voi olla emoparvesta tai hautomosta peräisin, esimerkiksi hautomon hygieniaongelmasta tai broileriemojen lattiamuninnasta. Joskus kolibakteeritulehdusten syy löytyy kasvatustilan olosuhteista tai kuljetuksesta. Broilerituottajan havaitessa terveysongelman, on ongelman kanssa yleensä oltu jo 1-2 päivää, eikä ensimmäisten päivien ongelmien syitä aina päästä selvittämään. Nuoret broileriemot munivat pieniä munia ja niistä kuoriutuu pieniä untuvikkoja, ja näillä on herkemmin hyvinvointiongelmia, varsinkin, jos pieniä nuorten emojen jälkeläisiä on vanhempien emojen kookkaampien jälkeläisten kanssa samassa parvessa. Jotkut tuottajat onnistuvat myös pienten untuvikkojen kasvatuksessa eli tuottajan vaikutus broilereiden hyvinvointiin on suuri. Tuottajan on esimerkiksi osattava varautua, mikäli kasvatusosastoon on tulossa hautomosta pieniä untuvikkoja.

Eija Kaukosen väitöskirja käsitteli muun muassa tuotantopolven broilereiden ja broileriemojen jalkapohjien terveyttä ([linkki](#)). Väitöskirjatutkimuksessa havaittiin loppukaudesta broileriemojen jalkapohjissa vakavia muutoksia, kuten haavaumia. Vakaviakin muutoksia jalkapohjissa on joskus vaikea havaita. Jos jalkapohja tuntuu kovalta, niin muutos on syvällä jalkapohjassa. Jalkapohjan pulleus ja punakkuus voivat kertoa jalkapohjan paiseesta, joka on myös syvällä oleva muutos. Huono pehku huonontaa jalkapohjien kuntoa, mutta broileriemojen syviin jalkapohjan muutoksiin pehkun kunto ei väitöskirjatutkimuksen mukaan vaikuttanut. Broilerihallin pehku ei saisi olla kovin märkää, mutta toisaalta kuiva pehku pölyää, ja pehkupöly on epämiellyttävää hengittää linnuille ja

niiden hoitajille. Pölyllä voi olla vaikutusta myös lintujen kolibakteerikuolleisuuteen. Tieteellistä näyttöä on siitä, että syvät vauriot jalkapohjissa ovat linnuille kivuliaita. Vauriot aiheuttavat ontumista, kasvun heikentymistä ja heikentävät broileriemojen hedelmällisyyttä. Broilereilla on jalkapohjissa kipureseptoreita ja on havaittu, että kun broilereita lääkitään kipulääkkein, niiden kävelykyky paranee, ne käyttäytyvät lajintyypillisesti monipuolisemmin ja seisovat enemmän. Lisää tutkimusta broileriemojen jalka- ja jalkapohjaterveyteen vaikuttavista tekijöistä ja keinoista parantaa tilannetta tarvitaan. Siitoskukkojen jalkapohjien kuntoa ja sen vaikutusta kukkojen hedelmällisyyteen tulisi myös tutkia.

Vuodesta 2010 lähtien broileriparvia ei ole Suomessa lääkitty antibiooteilla. Voidaanko tästä päätellä, että suomalaiset broilerit ovat terveitä? Kaikkialla, myös Suomessa, on broilereilla *Escherichia coli* bakteerien aiheuttamia kolibasilloosi infektoita. Suomessa esiintyi aiemmin vain *E. coli* bakteerin opportunistimuotoa, joka ei leviä parvessa tai parvesta toiseen. Tällainen opportunisti kolibakteeri aiheuttaa yleensä toissijaisia tartuntoja, jolloin tautia aiheuttaakseen bakteeri tarvitsee esimerkiksi ensin virustulehduksen tai jonkin muun vastustuskykyä alentavan tekijän. Linnun vastustuskyvyn pitää siis olla heikko, ennekuin opportunistikolibakteeri aiheuttaa linnussa taudin. Nykyisin meillä on myös Avian Pathogenic *E. Coli* eli APEC bakteeria, joka tarttuu vertikaalisesti munan kautta tai linnusta toiseen ja aiheuttaa kuolleisuutta koko kasvatuskauden ajan. Altistavia tekijöitä APEC:n aiheuttaman kolibakteeritulehduksen puhkeamiseen ei välttämättä tarvita, vaan bakteeri voi yksin aiheuttaa tulehduksen. Huono vastustuskyky kuitenkin vauhdittaa taudin puhkeamista. Suomen vuosittain kasvatettavista kymmenistä miljoonista broilereista (vuonna 2017 teurastettiin noin 71 miljoonaa broilerilintua) untuvikkopoistuma on keskimäärin 1 %. Tämä tarkoittaa, että satojatuhansia broilerilintuja kuolee vuosittain untuvikkoina. Kasvatusaikainen poistuma eli kuolleisuus on noin 3,5–4 %. *E. coli* infektiossa kuolleisuus voi olla jopa 20 %. Kolibakteeritulehdusten yleisyyttä ei voi päätellä antibioottien käyttötilaston perusteella, koska kolibakteeritulehdusinfektioita ei Suomessa hoideta antibiootein. Broilerien huonoon jalkaterveyteen on harvoin syynä bakteerien aiheuttama tauti, joten jalkavikoja ei hoideta antibiooteilla. Tyypillisissä broilerien terveysongelmissa, kuten akuuteissa sydänvaurioissa tai vesipöhössä, ei myöskään käytetä hoitona antibioottia. Mainituista syistä johtuen antibioottien käyttömäärät eivät kerro koko totuutta broilerien terveystilanteesta, eikä antibioottien käyttämättömyys tarkoita, ettei linnuilla olisi sairauksia ja niistä aiheutuvia haittoja hyvinvoinnille.

Komission [kertomuksessa](#) broileridirektiivin toimeenpanosta toivottiin tiukempia vaatimuksia broilereiden tiheämpään kasvatukseen. Suomessa broilerit kasvatetaan yleensä kerralla sisään – kerralla ulos -periaatteella (kaikki linnut untuvikkoina kerralla kasvatushalliin sisään ja kaikki samalla kertaa teuraiksi), suurimman kasvatustiheyden ollessa direktiivin sallima maksimitiheys, 42 kg/m². Maksimitiheyttä käytettäessä lintujen kasvatuksenaikaisen kumulatiivisen kuolleisuuden pitää pysyä tietyissä rajoissa ja kuolleisuutta valvotaan viranomaistoimena. Uuden broilerituottajan/kasvattamon pitää esimerkiksi kasvattaa 7 broileriparvea väljemmässä, enimmillään 39 kg/m², kasvatustiheydessä hyväksyttävällä kuolleisuusrajalla, ennen kuin kasvattajalle annetaan lupa 42 kg/m² maksimikasvatustiheyden käyttöön. Teurastamon tarkastuseläinlääkäri tekee kuolleisuusrajan ylityksestä ilmoituksen Aluehallintovirastoon (AVI). Ilmoituksia kuolleisuusrajan ylityksistä tehdään AVI:n noin 400–600 parvesta vuodessa. Broilereiden jalkapohjaterveyttä seurataan Suomen teurastamoilla lihantarkastuksen yhteydessä tarkastuseläinlääkärien toimesta. Jalkapohjaseuranta ei kuitenkaan ole yksin riittävän monipuolinen mittari broilerin hyvinvoinnin arviointiin. Broilereiden kintereissä esimerkiksi esiintyy kinnerpalamia, joita ei jalkapohjaseurannassa huomioida. Teuraskuljetuksissa voi aiheutua linnuille siipivaurioita, joiden yleisyys on noin 3–5 % parvea kohti.

ELT Päivikki Perko-Mäkelä Atria Oy:stä kertoi, että untuvikkojen laatuun vaikuttavat riskikohdat hautomoilla ovat tiedossa. Kuoriutumattomien untuvikkojen yleisin lopetustapa broilerihautomoissa on maserointi eli murskaus. Munintakanahautomoissa untuvikot voidaan

lopettaa myös hiilidioksidikaasulla. Broilerituottajia on Suomessa kaikkiaan noin 200 ja kahdella suurimmalla teurastamolla/lihayrityksellä on suurin piirtein yhtä paljon tuottajia. Broilerin tuotantoketjut ovat hyvin integroituneita. Kaikilla ketjussa toimivilla on intressi selvittää kuolleisuuden ja hyvinvointiongelmien syyt. Tuottaja on ongelmien sattua yhteydessä eläinlääkäriin ja eläinlääkäri pyrkii selvittämään ongelman syyt. Kolibakteerista aiheutuvia ongelmia on meillä esiintynyt. Ongelmien syytä on selvitetty emoparvesta, hautomosta ja hautomon tietyistä koneista, mutta selkeätä syytä, suoraa korrelaatiota ongelmiin ei ole löytynyt. Haudottavan munan painon tulisi olla 50–70 g. Kerralla haudottavaan erään otetaan mahdollisemman samanikäiset munat ja mahdollisimman harvasta emoparvesta. Munat läpivalaistaan ja kuolleet sikiöt poistetaan, kun munat käännetään kuorijaan, jotta kuorijassa tautipaine pysyisi mahdollisimman pienenä.

Broilerihallin pehku vaikuttaa lintujen jalkapohjaterveyteen ja monet tekijät yhdessä vaikuttavat broilerihallin pehkun pysymiseen hyvänä, kertoi Päivikki Perko-Mäkelä. Halliin ei saa kertyä liikaa kosteutta, toisaalta ilma ei saa kuivua liikaa. Ilmanvaihto- ja lämmityskapasiteetti pitää siis olla oikeassa suhteessa. Päivikki Perko-Mäkelän mukaan jalkapohjaterveyden parantuminen johtuu myös lintujen parantuneesta suolistoterveystasosta, johon vaikuttaa esimerkiksi muista maista poiketen kotimaisen kauran käyttö broilerien rehussa. Suomessa broilereita kasvatetaan yleisesti enimmillään 42 kg/m² kasvatustiheydessä. Ruotsissa kasvatustiheys saa enimmillään olla 36 kg/m². Ruotsissa joillakin broileritiloilla on käytössä niin kutsuttu harvennus, jossa yhden parven lintuja kerätään ja kuljetetaan teurastamolle useammassa erässä (verrattuna Suomen kerralla ulos – kerralla sisään tuotantotapaan). Lintujen harvennus on riski ihmisten terveydelle ja eläinten hyvinvoinnille, ja kerralla tehtynä tuota riskiä saadaan minimoitua. Ruotsissa kaksi vuotta sitten teurastamolla havaittu kampylobakteeriongelma linkittyi tapaan harventaa broilereita kasvatuskaudella. Broilereiden siipivaurioita on tukittu teurastamolla yhteistyössä tarkastuseläinlääkäreiden kanssa. Havainto on, että vaurioita aiheutuu teurastamolla kaasutainnutuksen aikana ja kaasutainnutuksen jälkeen lintujen kippauksessa. Vaurioita voi tulla siis sekä lintujen tiloilta keräilyä, kuljetuspäälliseen ja -autoon lastauksen ja kuljetuksen aikana että teurastamolla. ELT Leena Pohjola kertoi, että kun lintuja ei kipata, vaan ne menevät kuljetuslaatikoissa kaasutainnuttimeen (CO₂ kaasutainnutus), niin noin puolet vaurioista näyttäisi tulevan tainnuttimessa lintujen räpytellessä siipiään tainnutuksen aikana. Elinkeino tekee jatkuvasti kehitystyötä lintujen keräilyä ja tainnutuksen suhteen, jotta vaurioista päästäisiin eroon, kertoi Leena Pohjola. Päivikki Perko-Mäkelän mukaan siipivauriot eivät ole usein varsinaisia luunmurtumia, vaan yhden nivelen pois paikaltaan menoja. Kinnerpalamia ei Päivikki Perko-Mäkelän mukaan ole raportoitu.

Valvova viranomaisena saa broileriteurastamoilta teurastusta seuraavana päivänä broilereiden kuolleisuustiedot. Mikäli kuolleisuus on ylittänyt sallitun rajan, tila/tuottaja antaa asiasta selvityksen viranomaiselle. Mikäli tuottaja on ollut yhteydessä teurastamon terveydenhuoltoeläinlääkäriin ja kuolleisuuden syyt on selvitetty yhteistyössä, voi selvityksen antaa myös teurastamon terveydenhuoltoeläinlääkäri. Tiedonvaihto viranomaisten ja elinkeinon välillä toimii hyvin. Eläinten terveys ETT ry saa teurastamoilta kuukausittain siipikarjaa koskevat tiedot ja tilastoi broilereiden kuolleisuutta, [jalkapohjapisteystysten tuloksia](#), hylkäyssyitä ja lääkityksiä. ETT julkaisee vuosittain kansalliset tilastotiedot antibioottien käytöstä ja jalkapohjapisteystysten tuloksista.

Neuvottelukunnan keskustelussa tuotiin esille, että iso osa broilereista voi elää loppuvaiheessa kroonisessa kivussa, mutta sitä, minkä asteista kipu on, ei tiedetä. Kysyttiin myös, mikä on pehkun laadun vaikutus, kun se ei Eija Kaukosen väitöstutkimuksissa ollut ratkaiseva jalkapohjien kunnolle. Eija kertoi, että pehkulla kyllä on vaikutusta jalkapohjaterveyteen. Hänen tutkimuksissaan pehku emokanaloissakin oli hyvälaatuista, mutta mikäli kokeissa pehku olisi ollut märkää, niin tulokset olisivat voineet olla vielä huonommat. Hyvälaatuinen pehku mahdollistaa myös lintujen kylpemisen. Broileriemokanaloissa lattia on osin rutilää (noin 1/3). Lintujen lanta jää rutilälle, eikä sekoitu

pehkuun. Ritiällä ja ritiän hygienialla on vaikutusta jalkapohjien kuntoon. Emot elävät huomattavasti pitempään kuin tuotantopolven linnut, ja bakteereillakin voi olla vaikutusta jalkapohjien kuntoon. Eija arveli, että kuiva pehku voi lisätä APEC:n aiheuttamia ongelmia. Tästä ei kuitenkaan ole tutkimustuloksia. Leena Pohjola ei pitänyt ilman pölyisyyttä APEC ongelman syynä, sillä hänen mukaansa siinä tapauksessa linnuilla todettaisiin myös ilmapussin tulehduksia.

Päivikki Perko-Mäkelä kertoi, että Euroopassa lintujen hengitystieinfektiot ovat ongelma. Suomessa kolibasilloosi aiheuttaa suoliston ulkopuolella sydänpussin tulehdusta, mutta hengitysteissä ei meillä havaita suuria muutoksia, joten hengitystiet ei ehkä ole suurin kolibasilloosin leviämiskeinetti. Päivikin mukaan kolibasilloosiin voisi tehotta ennaltaehkäisevästi annettu laajakirjoinen antibioottilääkitys. Tällainen antibioottien käyttö ei kuitenkaan ole Suomessa käytäntönä, vaan kolibasilloosiongelmaa hoidetaan meillä tuottajan tekemällä sairaiden lintujen poistolla. Leena Pohjolan mukaan elinkeino on yhteistyössä viranomaisten kanssa selvittänyt kolibasilloosiongelmaa yksityiskohtaisesti sekä Suomessa että yhteispohjoismaisesti. Kolibasilloosia voi Leena Pohjolan mukaan pyrkiä vastustamaan myös rokottein, mutta rokotteen saanti Suomen pienille markkinoille on ollut hankalaa. Tanskan ja Norjan APEC ongelmia aiheuttaa suurelta osin sama *E. coli* kanta, jota vastaan on kehitetty Eviran maahantuoma autogeenirokote. Suomessa käytetään rokotetta nyt luvanvaraisesti. Tanskassa autogeenirokote otettiin käyttöön siipikarjalla vuonna 2015, jolloin myös Suomessa elinkeino ensimmäistä kertaa pyysi lupaa rokotteen käyttöön. Tuolloin käyttölupaa ei Suomessa vielä myönnetty. Pohjoismaiden broilereiden isovanhempaispolven linnut kasvatetaan Ruotsissa ja nykyisin Ruotsin isovanhempaispolven linnut myös rokotetaan autogeenirokotteella korkeapatogeenisen *E. coli* bakteerin aiheuttamia infektioita vastaan.

Puheenjohtaja totesi, että broilereiden sairauksien ennaltaehkäisy myös rokotteen avulla on perusteltua. Kysyttiin, onko meillä ongelmana broilereiden kohdalla alilääkintä? Eija Kaukonen totesi, että se, ettei meillä broilerituotannossa käytetä lainkaan antibiootteja, ei tarkoita sitä, ettei meillä broilereilla olisi lainkaan sairauksia. Kasvatusaikana kuolee ja poistetaan paljon lintuja, joiden poiston syitä ei tilastoida tai selvitetä. Puhuttiin siitä, miten broileriteollisuus viestii Suomen broilerituotannosta, broilereiden terveydestä ja hyvinvoinnista verrattuna muihin maihin. Puheenjohtaja totesi, että tautitilanteen puolesta Suomen broilereiden terveystilanne on muita maita parempi ja terveyteen liittyvä hyvinvointi on populaatiotasolla parempi, mutta samanaikaisesti voi olla muun muassa olosuhteisiin ja hoitoon liittyviä ongelmia, jotka ilmenevät esimerkiksi broileriemojen jalkapohjaongelmina.

Esitettiin toivomus, että tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnassa ei enää puhuttaisi siitä, mikä on terveyden ja hyvinvoinnin ero tai asetettaisi yhtäsuuruusmerkkiä eläinten hyvinvoinnin ja antibioottien käytön välille. Ihmeteltiin sitä, miten viranomaiset hyväksyvät sen seikan, että broilerilinnuista puhutaan muista tuotantoeläimistä poiketen kilogrammoina (suurin sallittu eläintiheys) yksilöiden sijaan, vaikka eläinsuojelulaki koskee eläinyksilöitä. Todettiin eläintiheyden määrittelyn tulevan broileridirektiivistä. Uusi kaikkia eläimiä koskeva eläinten hyvinvointilain luonnos lähtee liikkeelle eläinyksilöstä, mutta eläintuotannon faktat hyväksyen. Broilerilintuja ja kaloja kasvatetaan isoissa parvissa, jolloin kasvatusolosuhteet vaikuttavat koko parveen. Todettiin, että kaloja ei aina edes ajatella eläinyksilöinä, vaan parvena ja massana, oli kyseessä sitten ruokakalojen tuotanto tai akvaarioharrastus. Kysyttiin myös, miten jatkuva broilerinlihan kulutuksen kasvu muuttaa tai tulee muuttamaan olemassa olevaa tuotantoa.

Päivikki Perko-Mäkelä totesi, että tautipaine Suomessa on broilereilla aivan erilainen kuin Keski-Euroopassa, eikä meillä käytetä antibiootteja, kuten muualla broilerituotannossa käytetään. Leena Pohjola totesi, että Suomessa kehitetään broilerituotantoa, broilereiden terveyttä ja hyvinvointia sekä kansallisesti että yritysکوhtaisesti. Päivikki totesi, että broilerin lihaan suhtaudutaan positiivisemmin kuin punaiseen lihaan, ja, että broilerinlihan korkea

kotimaisuusaste on tärkeää. Leena totesi, että mitkään kulutustilastot eivät viittaa siihen, että lihansyönti olisi laskussa. Lihan ja kasvisten syöntiä ei myöskään tulisi nähdä vastakkaisina. Euroopan broilerituotanto keskittyy Puolaan. Leena Pohjolan mukaan Puolassa on suuria ja tehokkaita broilerituotantoyksiköjä, eikä hänen mukaansa Puolassa edes keskustella lintuyksilöiden jalkapohjista, eläintihyvästä tai antibioottien käytöstä.

Todettiin, että jos broileritilalla on ongelmia eläinten hyvinvoinnissa, niin viranomaiset puuttuvat niihin. Broilereiden kasvatustiheyden nosto edellyttää, että tuottaja ei ole pariin vuoteen toiminut eläinsuojelusäädösten vastaisesti. Otantaan perustuvia eläinten hyvinvoinnin viranomaisvalvontoja tehdään muutamalle broileritilalle vuosittain. Laiminlyöntejä ei ole pariin viime vuoteen havaittu lainkaan, mutta on huomattava, että tarkastuksia on tehty vain muutamalle tilalle. Broileriemojen hyvinvoinnin indikaattoreita, kuten emojen jalkapohjien kuntoa, ei valvota, ellei nouse epäilyä eläinsuojelusäädösten vastaisesta toiminnasta. Päivikki Perko-Mäkelä kertoi, että broileriemot päätyvät lopulta teurastamoon, missä tarkastuseläinlääkärit valvovat myös eläinten hyvinvointia. Elinkeinon eläinlääkärit ovat pyytäneet tarkastuseläinlääkäreitä katsomaan broileriemojen jalkapohjia, jotta saadaan tietoa jalkapohjien kunnosta. Jatkotutkimuksia mietitään tuon tiedon perusteella. Kysyttiin, onko osaritulälättiä huono broileriemoille. Emoissa ei Päivikki Perko-Mäkelän mukaan näy käyttäytymisen muutosta, ja muninta sekä hedelmällisyystulokset pysyvät emoparvilla hyvinä muninnan loppuun. Eläinainees muuttuu koko ajan, esimerkiksi nyt Suomessa on laajalti käytössä Avigen yhtiön [ROSS 308](#) broilerihybridi. Broileriemojen hedelmällisyystulokset vaihtelevat erästä toiseen. Tutkimuksen mukaan hedelmällisyystulokset hiipuvat, kun emojen tuotantokausi lähenee loppuaan. Eija Kaukonen kertoi emoparvien jalkapohjien seurannan havaintojen perusteella, että mikäli emojen jalkapohjat ovat hyvät, niin kukoilla ne ovat vielä paremmat, ja, jos emoilla jalkapohjat ovat huonot, niin siitoskukoilla ne ovat vielä huonommat. Todettiin, että tieto broileriemojen jalkapohjien kunnosta olisi hyödyksi ja, että broileriemokanaloiden tarkastamista lintujen hyvinvointinäkökulmasta olisi hyvä tehdä. Viranomaiset käyvät useamman kerran vuodessa broileriemokanaloissa tekemässä salmonellavalvontaa. Hyvinvointi-indikaattoreita ei lakisääteisesti tarkkailla, mutta eläinlääkäri kirjaa käynneillä myös eläinten hyvinvointiin liittyvät asiat, mikäli hyvinvoinnin suhteen on huomautettavaa.

Puheenjohtaja kiitti asiantuntijoita ja totesi, että neuvottelukunta sai selkeän kuvan broilerituotannon rakenteesta. Broilerinlihan kulutus on kasvanut ja kasvussa, broilereiden perusterveydenhuollon seuranta vaikuttaa olevan hallinnassa ja terveystilanne näyttää hyvältä. Broileriemojen jalkapohjien kunto ja *E. coli* APEC ovat hyvinvointiongelmia broilereilla. Broileriemojen terveyden seurantaan sekä siitoskukkojen jalkapohjien kuntoon tulisi keskittyä enemmän.

6. Muut asiat

Syksyn kokouspäivien ajankohdat lähetään neuvottelukunnalle myöhemmin. Puheenjohtaja kannusti neuvottelukuntalaisia aktiivisuuteen sisäisessä Facebook ryhmässä. Nostamalla aiheita aktiivisesti esiin FB ryhmässä voi saada asian käsittelyyn neuvottelukunnan kokouksessa.

SYKSYN 2018 KOKOUPÄIVÄT OVAT

- Maanantai 24.9.2018 klo 12:15-14:15

- Tiistai 11.12.2018 klo 12:15-14:15

Kokouspaikka: Helsinki, Kirkkokatu 12, kokoushuone Aleksanteri.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14:10.

Liitteet

- Kokouksen 6.6.2018 esityslista

Helsingissä 24.9.2018

Pöytäkirjan vakuudeksi

Olli Peltoniemi
puheenjohtaja

Satu Raussi
sihteeri

Liite

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta 3 Kokous 3/2018

Esityslista

Aika 6.6.2018, klo 12:15–14:15
Paikka Helsinki, Mariankatu 9, neuvotteluhuone Jakovara 1, kellarikerros
Jakelu Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta

1. Kokouksen avaus
2. Kokouksen järjestäytyminen
3. Edellisen kokouksen pöytäkirja
4. Ajankohtaista maa- ja metsätalousministeriöstä
5. Broilereiden hyvinvointi – alustajina Eija Kaukonen Helsingin yliopisto, Leena Pohjola HKScan ja Päivikki Perko-Mäkelä, Atria
6. Muut asiat
- Seuraava kokous ja asialista
7. Kokouksen päättäminen

Liitteet

Edellisen kokouksen 9.4.2018 pöytäkirjaluonnos

Linkkejä

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta Valtioneuvoston hankerekisterissä
<http://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=MMM015:00/2016>

Valtioneuvoston asetus tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnasta (330/2009)
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090330>

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista ja lausunnot lausuntopalvelu.fi sivustolla
<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=9b7fdc1b-d481-4d04-a398-d2d572dcaf42>

Matkalaskupohja <http://mmm.fi/yhteystiedot>

Blogijutut kokouksista Eläinten hyvinvointikeskuksen www.elaintieto.fi sivustolla

Tervetuloa kokoukseen!